

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

nota

Directieraad RIVM

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 (10)(2e)
info@rivm.nl

Nota nummer

Datum
7 mei 2020

Betreft	RIVM Communicatiebulletin 7 mei 2020
Auteur	(10)(2e) (10)(2e), C&D
Afgestemd met	
Besluit	Nee
IDocument	n.v.t.
Medezeggenschap	n.v.t.
Gevolgen voor ROS	n.v.t.
Bijlage(n)	

De teksten in het communicatiebulletin geven in de meeste gevallen letterlijk weer hoe media over het RIVM en/of RIVM-onderwerpen berichten. Dit is niet per definitie het standpunt of de zienswijze van het instituut.

(Nieuwe) ziekten en resistenties (zoönosen)

Nieuwe coronavirus

- Media berichten uitgebreid over de afgekondigde versoepeling van maatregelen. De persconferentie van woensdag 06 mei is door bijna 7 miljoen mensen bekeken. In veel artikelen is de 'routekaart' van 11 mei tot 01 september uitgelegd. Er wordt door media gesproken over optimisme bij de premier en het kabinet, over stippen aan de horizon, en het begin van een lange weg terug. Veel aandacht ook voor de winstwaarschuwingen die premier Rutte en minister De Jonge bij de versoepeling van de maatregelen. Daarbij is met name veel media-aandacht voor het streven om iedereen met klachten vanaf 01 juni te testen. Media hebben met experts gesproken die twifelen of dit mogelijk is, (10)(2e) 1 (10)(2e) ((10)(2e) (10)(2e)) stelt in diverse media dat dit streven haalbaar is. Enkele experts zijn ook kritisch over de versoepeling, zij hadden liever gezien dat het kabinet de intelligente lockdown nog een aantal weken in stand had gehouden. Ook reacties vanuit diverse branches op de versoepeling zijn door veel hebben media opgenomen in artikelen. De meeste reacties zijn positief. De verplichting van een mondkapje in het openbaar vervoer vanaf 01 juni is een maatregel die door veel media is opgepakt. Net zoals in eerdere berichtgeving over mondkapjes, wordt ook in deze artikelen van vandaag gesproken over dun wetenschappelijk bewijs voor het effect van mondkapjes op de verspreiding van het virus.

- Op donderdag 07 mei zijn de eerste onderzoekresultaten van de Corona Gedragsunit gepubliceerd. Dit is door diverse media al opgepakt.
- Op dinsdag 05 mei en woensdag 06 mei liepen veel media vooruit op de persconferentie van woensdag 06 mei en de versoepeling van maatregelen. Met name de opening van kapsalons en terrassen (per 1 juni 2020) is die dag door veel media opgepakt. Media stellen dat het kabinet perspectief wil bieden en overgaat van 'wat kan niet' naar 'wat kan wel'.
- De suggestie die de NOS wekt dat de GGD'en niet klaar zijn om uitgebreid te testen en bron- en contactonderzoek te doen, klopt niet. Bron- en contactonderzoek is een kerntaak van het dagelijks werk van de GGD en is een speerpunt voor alle GGD'en in Nederland. GGD GHOR heeft hier een nieuwsbericht over gepubliceerd op dinsdag 05 mei.
- Het aantal bloedtests naar antistoffen van het coronavirus wordt de komende tijd fors uitgebreid. Minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid) heeft in samenwerking met bloedbank Sanquin 1 miljoen tests besteld. Diverse media hebben hierover bericht. Daarnaast ook veel aandacht voor anti-lockdownprotesten in Den Haag en Utrecht. Tijdens deze protesten hebben deelnemers ook geïnteresserd tegen onder andere 5G en vaccinaties.

Selectie artikelen donderdag 07 mei:

Persoonlijke hygiënemaatregelen, zoals het niet meer geven van een hand, of het gebruik van papieren zakdoekjes zien de meeste Nederlanders niet als een probleem. Zoveel mogelijk thuis blijven, anderhalve meter afstand bewaren en niet op bezoek bij 70-plussers zijn de lastigste opgaven, zeker op de lange termijn. Dat blijkt uit een grootschalig onderzoek van de RIVM gedragsunit en GGD'en onder 90.000 mensen. Het RIVM heeft hierover op donderdag 07 mei een nieuwsbericht gepubliceerd. [\(10\)\(2e\)](#) [\(10\)\(2e\)](#) heeft namens de Gedragsunit het Algemeen Dagblad, Noordholland Nieuws, BNR Nieuwsradio en het NOS Radio1 Journaal te woord gestaan. Hierbij de link naar het artikel van het AD: <https://www.ad.nl/binnenland/nederland-tobt-massaal-met-anderhalve-meter~acecdd21/> en NOS: <https://www.ad.nl/binnenland/nederland-tobt-massaal-met-anderhalve-meter~acecdd21/>

In een artikel heeft De Correspondent uitgelegd hoe het reproductiegetal tot stand komt. Hierbij de link naar het artikel: <https://decorrespondent.nl/11167/dit-is-het-belangrijkste-getal-van-de-pandemie-hoe-wordt-het-berekend/162510157238-e83b9f23>

Vier experts hebben bij NOS gereageerd op de aangekondigde versoepelingen. Versoepelen verstandig, maar testbelofte moet worden waargemaakt: <https://nos.nl/artikel/2333020-experts-versoepelen-verstandig-maar-testbelofte-moet-worden-waargemaakt.html>

De Volkskrant: [\(10\)\(2e\)](#), voorzitter van het Veiligheidsberaad stelt in een interview dat het moeilijkste deel van de crisis nog moet komen:

<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hubert-bruls-voorzitter-van-het-veiligheidsberaad-het-moeilijkste-deel-van-de-crisis-moet-nog-komen~b5348183/>

In juni kan iedereen die klachten aan de luchtwegen heeft, op corona getest worden. Dan kunnen dagelijks 30 duizend test worden verwerkt. Deze maand wordt eerst het aantal beroepen al sterk uitgebreid dat zich bij klachten kan laten testen: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/speciaal-gezant-iedereen-met-klachten-kan-getest-vanaf-1-juni~bfe32dd4/>

Leuk, weer naar buiten, maar dé grote vraag hangt het kabinet nog altijd als een molensteen om de nek: hoeveel ketenen kun je het virus afdoen voordat het ons weer bespringt? Trouwens, zien we dat dan wel op tijd?: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/de-teugels-losser-maar-hoe-houden-we-zicht-op-het-virus~b0baef2e/>

De basis voor het langzaam opheffen van de lockdown ligt in het opvoeren van de testcapaciteit. Nu wordt er nog maar mondjesmaat getest: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/het-aantal-afgenomen-tests-loopt-alleen-maar-terug-hoe-kan-dat~beb28964/>

Een internationale groep gedragswetenschappers gaat meten hoe burgers de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus ervaren. Donderdag presenteren de onderzoekers hiertoe een online vragenlijst: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/gedragswetenschappers-berekenen-ie-corona-afdruk~b89b8103/>

Trouw: Na aanvankelijke voorzichtigheid, kiest het kabinet nu toch voor versoepeling van de coronamaatregelen. Daarmee neemt het ook risico's: <https://www.trouw.nl/politiek/met-de-versoepeling-begeeft-het-kabinet-zich-op-onbekend-terrein~bb1e65ad6/> Het Longfonds waarschuwt dat het voortwoekerende coronavirus in veel gevallen leidt tot een nieuwe chronische longziekte. De littekens in de longen veroorzaken een soort longfibrose, maar met een totaal andere oorzaak. De nieuwe ziekte die naast astma en COPD komt te staan, heeft ook al een naam: CALD, wat staat voor Covid Associated Lung Disorder:

https://www.trouw.nl/zorg/onderzoek-gestart-naar-cald-de-nieuwe-chronische-longziekte-door-corona~bbfe7011/?utm_source=browser_push&utm_medium=push&utm_campaign=stdc_tr

Blijft het virus als een veenbrand door Nederland bewegen nu het kabinet de maatregelen versoepelt? Critici vrezen van wel:

<https://www.trouw.nl/binnenland/misschien-geeft-het-kabinet-nederland-te-snel-de-ruimte~b95f4b4c4/>

De Telegraaf: "De afvlakking gaat best hard nu. We hebben echt gewonnen. Maar we moeten niet vergeten dat we dit bereikt hebben mede dankzij alle genomen maatregelen en de manier waarop mensen hieraan meewerken", zegt viroloog (10)(2e) van het Erasmus MC: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1850418562/viroloog-positief-over-daling-ziekenhuisopnames-we-hebben-echt-gewonnen>

Door de versoepeling van de maatregelen door de Nederlandse regering en het RIVM kunnen weer meer reizigers gebruik gaan maken van het openbaar vervoer. Ov-sector, kabinet en overheden hebben afspraken gemaakt hoe er verantwoord kan worden gereisd:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/993037241/sluitend-mondkapje-vanaf-1-juni-verplicht-in-ov>

De coronacrisis zorgt ervoor dat een deel van de bevolking bewuster met gezond koken en gezonde voeding bezig is. Ook geeft een gedeelte aan minder alcohol te drinken en meer te bewegen. Dit geldt met name voor mensen onder de 30 jaar:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/72932235/studenten-laten-drank-staan-in-coronatijd>

Financieele Dagblad: Er is te weinig waardering voor de RIVM-rekenmodellen, zegt de Amsterdamse hoogleraar informatica Chris Verhoef. Zijn berekeningen zouden uitwijzen dat het instituut het in de coronacrisis steeds bij het rechte eind had. Twijfels over het RIVM zijn volgens hem het gevolg van bemoeienis van dokters, ondernemers en andere betrokken partijen. Dit artikel is als bijlage toegevoegd. Nederland zet de eerste stappen uit de intelligente lockdown zonder corona-trackingapp, werd woensdagavond bekend. Wel vindt gezondheidsminister Hugo de Jonge zo'n app nog steeds nodig. De enorme snelheid waarmee hij de telefoonapplicaties wilde laten ontwikkelen is echter losgelaten, zei hij tijdens de persconferentie over de coronamaatregelen. Premier Mark Rutte plaatste Nederland woensdagavond op een evenwichtsbalk. Burgers, ondernemers, zorgprofessionals en politici moeten samen op zoek naar een balans tussen het onder controle houden van het coronavirus en het tegelijkertijd voorzichtig van het slot halen van de economie en de samenleving, stelde de minister-president.

Selectie artikelen woensdag 06 mei:

Voor alle extra groepen die op dit moment én vanaf 6 mei in opdracht van de Rijksoverheid getest worden (o.a. zorgmedewerkers, politie, leraren etc.) hebben de GGD'en op dit moment voldoende capaciteit. Zowel qua testen als qua bron- en contactonderzoek. Dat doen wij, zoals altijd, volgens de richtlijnen. Woensdag 6 mei informeert het RIVM alle GGD'en over de nieuwe richtlijnen voor de komende periode. Dat schrijft GGD GHOR in een nieuwsbericht op dinsdag 05 mei als reactie op een foutieve suggestie van de NOS dat GGD'en niet klaar zijn om uitgebreid te testen en bron- en contactonderzoek te doen. Diverse media hebben hierover bericht op woensdag 6 mei.

Algemeen Dagblad: Het aantal bloedtests naar antistoffen van het coronavirus wordt de komende tijd fors uitgebreid. Minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid) heeft in samenwerking met bloedbank Sanquin 1 miljoen tests besteld: <https://www.ad.nl/binnenland/nederland-koopt-een-miljoen-chinese-immuunttests-helpt-om-weg-uit-lockdown-te-vinden~a6da4dd3/>

Financieele Dagblad: Het kabinet gaat breder advies inwinnen over welke coronamaatregelen het moet nemen. Naast de medische experts van het Outbreak Management Team (OMT) zal het kabinet ook lokale bestuurders en deskundigen uit andere disciplines betrekken bij het versoepelen van de lockdown, melden Haagse bronnen.

Trouw: Mei is unlock-maand voor veel landen in Europa, ook bij ons. Het kabinet werkt aan een anderhalvemetersamenleving, maar hoe heilig is die afstand eigenlijk? En legt Den Haag niet te veel nadruk op virusverspreiding binnenshuis? Viroloog (10)(2e): 'Buiten lopen we veel minder risico': <https://www.trouw.nl/binnenland/geef-de-burger-eindelijk-weer-wat-ruimte~be2bd2c3/>

In de zoektocht naar het nieuwe normaal, welke coronamaatregelen kunnen dan als eerste worden opgeheven? Artsen zullen zeggen: zorg dat er zo min mogelijk mensen ziek worden. Economen berekenen welke maatregelen het meest verwoestende effect hebben op de economie. Een groep wetenschappers verenigd in The Happiness Research Institute voegt daar vandaag een nieuw meetinstrument aan toe: de Waly. Die zegt iets over de impact van bijvoorbeeld baanverlies, eenzaamheid of luchtvervuiling op het welzijn, het geluksgevoel, van mensen. En dus ook over wat voor maatregelen zorgen voor een groter of kleiner geluksgevoel: <https://www.trouw.nl/wetenschap/het-menselijk-geluk-is-nu-te-meten-met-de-waly~ba47fd9a/>

NRC: Mondkapjes zijn bij de meeste reguliere aanbieders – zoals drogisterijen en bouwmarkten – uitverkocht, maar nieuwe aanbieders proberen het gat in de markt te dichten. Op internet duiken tal van websites op waar je allerlei soorten mondkapjes kan inslaan. Regelmatig worden die voor woekerprijzen aangeboden. Op prijsvergelijker Beslist.nl is het duurste pakket 1.265 euro. Daar krijg je slechts 500 chirurgische maskers voor: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/05/geen-sjaal-wel-een-chirurgisch-mondmasker-a3998708>

De Volkskrant:

Als de voortekenen niet bedriegen, vertelt Rutte vandaag wat we binnenkort allemaal weer mogen. Hoe verstandig is dat? Is er voldoende capaciteit om te testen en traceren? 'Wachten is beter, maar je weet ook niet waar we over een maand staan.': <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/is-het-te-vroeg-om-de-maatregelen-te-versoepelen~b8fc1731/> Het zwarte scenario dat niet uitkwam: waarom de verwachte piek van 2.400 coronapatiënten op de ic's er bij lange na niet kwam: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/het-zwarte-scenario-dat-niet-uitkwam-waarom-de-verwachte-piek-van-2-400-coronapatiënten-op-de-ic-s-er-bij-lange-na-niet-kwam~bfdc254b/> Vier mogelijke medicijntegen coronavirus. Waar blijft toch de pil die covid-19 geneest?: <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/waar-blijft-toch-de-pil-die-covid-19-geneest~b426c4aa/>

Selectie artikelen dinsdag 05 mei:

Algemeen Dagblad: Radboudumc brengt nieuw medicijn in stelling tegen corona-infecties: <https://www.gelderlander.nl/nijmegen/radboudumc-brengt-nieuw-medicijn-in-stelling-tegen-corona-infecties~a1a55a20/> Siemens Healthineers brengt op grote schaal bloedtesten naar Nederland, waarmee je kunt vaststellen of je antistoffen hebt aangemaakt tegen corona:

<https://www.ad.nl/binnenland/siemens-brengt-500-000-bloedtesten-naar-nederland-99-8-procent-betrouwbaar~a2ca5295/>

Trouw: Kwetsbare cliënten zeggen thuiszorg af, uit angst besmet te worden door hun zorgverlener. Laat hen vaker een mondkapje gebruiken, zeggen belangengroepen: <https://www.trouw.nl/zorg/kwetsbare-clienten-zeggen-thuiszorg-af-uit-angst-zorgverleners-moeten-een-mondkapje-gaan-dragen~b8719b52/>

De Telegraaf: Twee maanden na de uitbraak van de coronacrisis is ^{(10)(2e)} als 'chef ic-bedden' nog altijd druk in de weer. Maar waar hij eind maart in een rampscenario dreigde te belanden met volstromende intensive care-afdelingen, durft hij nu voorlopig opgelucht adem te halen. „Eindelijk kan ik er weer een paar uurtjes uit.“: www.telegraaf.nl/nieuws/893931372/eindelijk-ademruimte-op-de-ic Een deel wijsheid, een deel geluk. Zo kan de vondst van het nieuwe antilichaam '47D11' waarover twee Nederlandse wetenschappers maandag hebben gepubliceerd in Nature, genoemd worden: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/750205601/nederlands-antilichaam-47-d11-blokkeert-infectie-coronavirus>

De Volkskrant: Nederland trekt er weer op uit, zeggen de data, hoe voorzichtig ook; in het noorden net wat meer dan in het zuiden: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nederlander-durft-er-weer-wat-vaker-op-uit-blijkt-uit-de-data-vooral-naar-tuincentrum-en-bouwmarkt~b9b92021/> De aftrap van de eerste wereldwijde donorconferentie tegen corona heeft 7,4 miljard euro opgeleverd. Het geld is bestemd voor de ontwikkeling van medicijnen en een vaccin tegen covid-19 die voor iedereen beschikbaar moeten zijn. Het nieuwe vaccin mag geen geopolitiek wapen worden: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/wereld-zegt-7-4-miljard-euro-toe-voor-ontwikkeling-coronavaccin~b465aff6/>

80 procent van de basisscholen kiest voor hele lesdagen en geeft daarmee gehoor aan een dringend advies van minister Slob. 10 procent van de scholen kiest er toch voor om halve dagen les te geven. De overige 10 procent kiest voor een tussenvariant of gaat al helemaal open vanwege speciaal onderwijs. Dat blijkt uit een enquête van de NOS onder 751 schoolleiders: <https://nos.nl/artikel/2332766-op-merendeel-scholen-hele-lesdagen-deel-leerlingen-en-leraren-blijft-nog-thuis.html>

Is onze intelligente lockdown wel zo intelligent? Hier heeft Nieuwsuur maandag 04 mei aandacht aan besteed. Het programma heeft uitspraken van de premier, het kabinet, OMT-leden en teksten op de website van het RIVM onder de loep genomen: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2332795-is-onze-intelligente-lockdown-wel-zo-intelligent.html>

^{(10)(2e)}, hoogleraar One Health van de Universiteit Utrecht, zegt het omfloerst. "Het kost heel veel moeite om duidelijk te maken dat dit echt onzin is." Hij reageert op de aantijgingen dat het coronavirus Covid-19 in regio's met veel intensieve veehouderij harder toeslaat. Heederik zei dit in een interview met agrarisch vakmedium Boerderij:

<https://www.boerderij.nl/Home/Blogs/2020/5/Trumpiaanse-miskleun-578290E/>

Selectie artikelen maandag 04 mei:

Financieele Dagblad: De gemiddelde Nederlander is bereid om per gezin maximaal €0,29 extra belasting te betalen om een 'coronagerelateerd' sterfgeval te vermijden. Dat zijn naast mensen die sterven aan covid-19 ook degenen die vanwege de coronacrisis geen behandeling kunnen krijgen voor een andere aandoening. Het is een van de opmerkelijkste bevindingen van Caspar Chorus en ^{(10)(2e)}, respectievelijk hoogleraar en universitair docent aan de TU Delft. Voor een onderzoek dat vrijdag verschijnt in het economenblad ESB bestudeerden ze de afwegingen en voorkeuren van de bevolking tijdens de coronacrisis. Daarvoor bevroegen ze duizend volwassen Nederlanders. Het artikel is als bijlage toegevoegd.

De Volkskrant: In een interview met de Volkskrant pleit ^{(10)(2e)} namens de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) voor het voorzichtig openstellen van de instellingen. Daarnaast beveelt zij ook aan om experts uit meer disciplines te betrekken bij de besluitvorming en maak alle kennis en modellen van het RIVM en het OMT openbaar: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/laat-verpleeghuizen-zelf-hun-bezoekregeling-maken-zegt-raad-voor-volksgezondheid~bb3cdee9/> Opnieuw hebben wetenschappers voorzichtige aanwijzingen gevonden dat het vaccin tegen bof, mazelen en rode hond de ernst van covid-19 kan tegengaan. Dat zou verklaren waarom jongere mensen zo weinig last hebben van het coronavirus, stellen onderzoekers verbonden aan de Amerikaanse ngo de World Organization: die hebben de prik gehad, en ouderen vanaf ongeveer 50 niet: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/weer-aanwijzingen-dat-bmr-vaccin-beschermt-tegen-corona~b41287a3/> Ook heeft de krant een artikel gewijd aan de hand van een interview met een oud-coronapatiënt uit China: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/door-sluimerende-covid-is-quarantaine-in-china-een-eindeloze-oefening-in-geduld~b37645f1/> De manier waarop de Wereldgezondheidsorganisatie haar bevindingen openbaart, leidt tot fouten, constateert Ernst Wit (hoogleraar statistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en Università della Svizzera italiana in Lugano): <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/opinie-boodschap-who-doet-meer-kwaad-dan-goed~b6f75b4f/>

Trouw: Reisorganisaties merken dat de belangstelling voor zovakanties naar het buitenland in het najaar en de winter voorzichtig toeneemt: <https://www.trouw.nl/politiek/nederlanders-maken-weer-voorzichtig-buitenlandse-vakantieplannen-is-dat-realistisch~b3879582/> De daling van de sterftecijfers stagneert, maar het is te vroeg om te zeggen dat de trend in Nederland een plateau voor langdurige verblijf heeft bereikt: <https://www.trouw.nl/binnenland/voor-het-nieuwe-normaal-in-de-sterftecijfers-is-het-nog-te-vroeg~bf77f6eb3/> Vrijwillige corona-apps van het soort waar Nederland nu ook aan werkt, worden te weinig geïnstalleerd om effectief te zijn. Daarom stappen landen langzaam af van vrijblijvendheid:

<https://www.trouw.nl/binnenland/een-vrijwillige-corona-app-dat-werkt-eigenlijk-nergens~b9330a8a/>

De Telegraaf: Leraren in het basisonderwijs zouden gebruik moeten kunnen maken van mondkapjes en andere beschermingsmiddelen als ze volgende week weer voor de klas staan:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/456524143/mondkapje-en-handschoenen-voor-leraar>

In de ons omringende landen worden de 'ontsnappingsstrategieën' uit de coronalockdown steeds duidelijker. Wat zou Nederland moeten doen om de economie weer te kunnen heropenen? Wat duidelijk is: de komende weken worden cruciaal, en we moeten het zelf doen:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/81235959/zaagtandeffect-is-onze-grootste-vijand-bij-corona-exit>

Grote winkeldrukke afgelopen weekend in verschillende steden is de druppel voor ondernemers en crisisteams. Met de oproep van burgemeesters om thuis te blijven, neemt branchevereniging Detailhandel Nederland geen genoegen meer:

<https://www.telegraaf.nl/financieel/192930738/detailhandel-luidt-noodklok-en-wil-eenduidige-aanpak-gemeenten>

Algemeen Dagblad: Ruim een derde van de basisschoollerares vindt het onverantwoord om vanaf 11 mei weer voor de klas te staan. Leerkrachten vinden dat het kabinet het RIVM-onderzoek naar de besmettingsrisico's van jongeren had moeten afwachten. Bovendien zijn ze bang zelf besmet te raken of hun leerlingen te besmetten:

<https://www.ad.nl/binnenland/een-derde-van-de-leraren-vindt-heropenen-basisscholen-onverantwoord~a6698f16/>

Het coronavirus kan behalve de longen ook rechtstreeks de cellen van de darmwand infecteren en zich daar tevens vermenigvuldigen:

<https://www.ad.nl/limburg/onderzoekers-maastricht-tonen-aan-coronavirus-kan-ook-darmen-infecteren~a4eee4eb/>

Ook in het geval van een tweede coronagolf kan Nederland weer op Duitsland rekenen, zegt professor Hugo van Aken van de Universiteitskliniek in Münster, die de verdeling van Nederlandse intensiverepatiënten over Duitse ziekenhuizen coördineert. Maar hij heeft wel een dringend advies. "Julie moeten snel gaan werken aan veel meer ic-capaciteit.": <https://www.ad.nl/binnenland/duitse-ic-baas-nederland-moet-voor-veel-meer-ic-bedden-zorgen~aca7ea29/>

Hieronder volgt een selectie van overige artikelen:

Deels op basis van het onderzoek van [\(10\)\(2a\)](#), [\(10\)\(2b\)](#), [\(10\)\(2c\)](#) besloot het Duitse RIVM tot verplichte mondkapjes in openbare gelegenheden. Zelf vindt de arts-epidemioloog dat niet nodig. Hierbij de link naar het artikel: <https://www.trouw.nl/binnenland/het-gaat-niet-alleen-om-de-wetenschap-het-mondkapje-is-een-overgangsritueel~b43ad5f5/>

[\(10\)\(2e\)](#) der Voort, hoofd Intensive Care van het UMC Groningen, was een van de eerste artsen die openlijk beschreef wat hem en andere ic-artsen meteen was opgevallen: het merendeel van de coronapatiënten aan de beademing kampt met overgewicht. Nu ziet hij ook een mogelijkheid om de ziekte bij deze patiënten minder ernstig te laten

verlopen. Zo berichtte RTL Nieuws op zondag 03 mei:
<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5109781/voedingssupplement-veelbelovend-middel-corona-leptine>

De NOS heeft zaterdag 02 mei een artikel gepubliceerd over exitstrategieën naar aanleiding van een gesprek met (10)(2e) en Jacco Wallinga. In dit gesprek hebben beide aangegeven dat we nog te weinig weten om een exitstrategie te kunnen bepalen:
<https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2332501-rivm-experts-we-weten-nog-te-weinig-om-exitstrategie-te-kunnen-bepalen>

De Volkskrant bracht zaterdag 02 mei een artikel over existstrategieën in diverse Europese landen: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/voetje-voor-voetje-beweegt-europa-richting-de-uitgang-van-de-lockdown~bab22c62/> Daarnaast publiceerde de krant een reconstructie over hoe Nederland heeft gehandeld in het verkrijgen van mondkapjes. De krant stelt dat Nederland gefaald heeft in de jacht naar mondkapjes: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hoog-spel-in-een-louche-wereld-hoe-nederland-faalde-in-de-jacht-naar-mondkapjes~b3c35680/>

De aanpak van de coronacrisis was zo gericht op ziekenhuizen en ic-capaciteit dat verpleeghuizen de eerste weken amper in beeld waren. Daar sloeg het virus onder de radar ongenadig hard toe. Dat stelt het Algemeen Dagblad op zaterdag 02 mei in een artikel waarin de krant de voorbije maanden heeft gereconstrueerd. (10)(2e) heeft de krant hierover te woord gestaan: <https://www.ad.nl/binnenland/achter-de-schermen-bij-de-coronacrisis-het-is-al-te-snel-verspreid~acc59aa9/>

Op zaterdag 02 mei heeft NRC een artikel gepubliceerd over een beroep doen op de verantwoordelijkheid van burgers. Hierover sprak de krant met (10)(2e), hoogleraar gezondheidscommunicatie aan de Universiteit van Amsterdam en lid Adviesraad Corona Gedragsunit: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/01/optimisme-burgers-bezorgt-politici-kopzorgen-a3998541>

Ook sprak Van den Putte met het Parool over de crisiscommunicatie van het kabinet. In het artikel komt ook (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e), professor gezondheidscommunicatie aan de UvA en gespecialiseerd in beïnvloedingsstrategieën. Ook Van Weert is lid van de Adviesraad: <https://www.parool.nl/kunst-media/crisiscommunicatie-voor-beginners-start-met-een-compliment~b61201f6/>

De RIVM-richtlijnen zijn gebaseerd op een schaarste aan middelen waardoor (huis)artsen en zorgverleners buiten het ziekenhuis in onveilige situaties werken. Psychiater Abdulhaq Compier en huisarts Noor-Us-Seher Mahboob roepen hun beroepsverenigingen daarom op zelf het voortouw te nemen "om uitbreiding van de ramp te voorkomen". Deze oproep is gedaan in Trouw en gepubliceerd op vrijdag 01 mei:
<https://www.trouw.nl/opinie/met-de-huidige-rivm-richtlijnen-breidt-de-ramp-in-de-verpleeghuizen-zich-uit-naar-de-reguliere-zorg~bf959b3f/>

Sterfte is – lós van directe coronadoden – toegenomen. Mogelijk mijden mensen de dokter ondanks, zeg, hartklachten, uit angst voor het virus. Zo berichtte NRC in het weekend van 02 mei:

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/01/sterven-aan-corona-maar-dan-verdekt-a3998490> Daarnaast publiceerde de krant ook een artikel over de machtsstrijd om het vaccin: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/05/01/de-machtsstrijd-om-het-vaccin-is-nu-al-begonnen-a3998537>

Malaria

In Kenia is een verrassende wetenschappelijke ontdekking gedaan in de strijd tegen malaria. Voorzichtig wordt nu gesproken over een mogelijke doorbraak in de bestrijding van malaria. Er is een microbe, een schimmeltje, ontdekt bij een populatie malariamuggen aan het Victoriameer dat de overdracht van de malariaparasiet van mug op mens blokkeert. Zo berichtte Trouw op woensdag 06 mei:

<https://www.trouw.nl/buitenland/schimmeltje-kan-strijd-tegen-malariamug-verder-helpen~baace766/>

Het onderzoek is gepubliceerd in het tijdschrift Nature Communications en uitgevoerd door een team van het International Centre of Insect Physiology and Ecology in Nairobi in samenwerking met de universiteit van Glasgow. Hierbij de link naar de wetenschappelijke publicatie: <https://www.nature.com/articles/s41467-020-16121-y>

Luchtkwaliteit

Klimaat

Leven gaat de mens het best af in gebieden met een jaargemiddelde temperatuur rond de 13 graden. Wil hij dat blijven doen, dan moet een flink deel van de wereldbevolking verkassen. De mens is kieskeurig in de temperatuur van zijn leefgebieden, altijd al geweest. Dat kwam eigenlijk als een verrassing uit de studie die een internationale ploeg onderzoekers onder leiding van de Wageningse hoogleraar Marten Scheffer publiceert in vakblad PNAS. Zo berichtte Trouw op dinsdag 05 mei:

<https://www.trouw.nl/nieuws/de-mens-moet-massaal-gaan-verhuizen-voor-een-leefbaar-klimaat~b5285606/>

Broeikasgassen

De uitstoot van broeikasgassen was in 2019 3 procent lager dan in 2018. Daardoor is de uitstoot nu 18 procent gedaald ten opzichte van 1990. Dit blijkt uit de voorlopige cijfers van het RIVM/Emissieregistratie en het CBS. Het doel is dat de uitstoot van broeikasgassen in 2020 25 procent lager is dan in 1990. Om dat doel te halen is een verdere daling nodig van 7 procentpunt. Het RIVM brengt hier op donderdag 07 mei een nieuwsbericht over uit.

Straling

5G

Diverse media hebben maandag 04 mei aandacht besteed aan de rechtszaak over 5G. Namens het RIVM heeft ^{(10)(2e)} ^{(10)(2e)}, één van de gehoorde deskundige in de zaak, de NOS te woord gestaan:

<https://nos.nl/artikel/2332741-ministerie-verwijt-activisten-over-oogkleppen-bij-5g-onterecht.html>

Ook het Algemeen Dagblad en Trouw hebben een artikel gewijd aan de rechtszaak: <https://www.ad.nl/binnenland/de-staat-experimenteert-met-mensen-blootstelling-aan-5g-wordt-ons-opgedrongen~ab1f1e41/> en <https://www.trouw.nl/economie/wacht-met-aanleg-van-5g-tot-gezondheidsrisico-s-duidelijk-zijn-zegt-belangengroep~ba6447a5/>

Tsjernoby!

In een aantal West-Europese landen is in de afgelopen tijd een zeer kleine hoeveelheid cesium-137 in de lucht aangetroffen, zo ook in Nederland, in de periode 16-23 april. De hoeveelheid was nog net aantoonbaar met de gevoeligste meetapparatuur die beschikbaar is. Modelberekeningen wijzen uit dat het goed mogelijk is dat de bosbranden bij Tsjernoby! een bijdrage geleverd hebben aan deze licht verhoogde waarde. Het lang aanhoudende droge weer in West-Europa in april 2020 heeft ervoor gezorgd dat er vanuit heel Europa veel stof in de lucht is gekomen. Een deel van dat stof bevat ook nog sporen van cesium-137, dat zal ook een bijdrage hebben geleverd. Het RIVM heeft op maandag 04 mei hier een nieuwsbericht over gepubliceerd.

Nieuwswebsite Fok.nl heeft op zaterdag 02 mei aandacht besteed aan de vernieuwde website over straling en radioactiviteit van het RIVM. Hierbij de link naar het artikel: <https://frontpage.fok.nl/nieuws/832434/1/1/50/rivm-website-straling-en-radioactiviteit-heeft-een-nieuw-jasje.html>

5G

Zendmasten gaan in vlammen op, er zijn demonstraties, petities, onrust op Facebook en maandag dient een kort geding. Het verzet tegen 5G groeit. De protesten tegen het razendsnelle nieuwe internet trekken talloze zonderlingen aan, maar zijn meer dan alleen een vergaarbak van gekken. Zo berichtte De Telegraaf op zaterdag 02 mei: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/819899975/verzet-tegen-5-g-groeit-alle-materialen-in-huis-om-de-masten-te-slopen>

Overig

Eikenprocessierups

Het Kennisplatform Processierups, waar het RIVM onderdeel van is, heeft gepubliceerd over preventieve bestrijding van de processierups. Hierbij de link: <https://processierups.nu/veelgestelde-vragen/wat-is-preventieve-bestrijding-2/>

Hitte

De zomer wordt voor het derde jaar op rij warm en droog, verwacht Weeronline. In juni en augustus worden hittegolven verwacht. Juli lijkt iets natter te worden met meer buien, maar ook hoge temperaturen. Diverse media hebben aandacht besteed aan het op zondag 03 mei gepubliceerde nieuwsbericht van Weeronline over de verwachtingen van

de zomer van 2020. Het RIVM is op dit moment bezig met adviezen over hitte in relatie tot het nieuwe coronavirus.

Te verwachten rapporten:

Donderdag 07 mei:

- Inventarisatie Emissies – Methodenrapport ENINA
- Inventarisatie Emissies – Methodenrapport WESP
- National Inventory Report
- Informative Inventory Report

Dinsdag 12 mei:

- Verkenning monitor MVI waterschappen. Op weg naar sturen op het MVI effect (met nieuwsbericht)

Woensdag 13 mei:

- Een eerste verkennende literatuurstudie over het effect van bodembeheer op het behalen van bodem-, water- en luchtdoelstellingen (zonder nieuwsbericht)
- Effecten van de impuls klimaatneutraal en circulair inkopen in 2019 (met nieuwsbericht)
- Health survey on people living in the direct vicinity of agricultural plots – additional analyses (met nieuwsbericht)
- Briefrapport Vroegtijdige opsporing van beroepsziekten door gevaarlijke stoffen (zonder nieuwsbericht)

Donderdag 14 mei:

- Omggaan met Zeer Zorgwekkende Stoffen in een Circulaire Economie¹ (zonder nieuwsbericht)

Social Media

Het RIVM is op social media de afgelopen 7 dagen 31.663x genoemd en er waren 52.138 gerelateerde berichten. Totaal dus 83.801 berichten. Het nieuwe coronavirus (COVID-19) beheerst praktisch alle discussies, waarbij afgelopen week de discussie over zorgmedewerkers, mondkapjes en mogelijke versoepeling van maatregelen de meeste aandacht trokken. Twitter (35.415), Facebook (35.339) en nieuws (9.038) waren daarin de belangrijkste kanalen. Het aantal berichten loopt langzaam weer terug, maar blijft nog steeds hoog in vergelijking met periode voor corona.

Meest bekeken eigen berichten:

Twitter (141k volgers): Hooikoorts/corona (4/5) 259.767 weergaves. (updates hebben een hoog bereik)

Facebook (134k volgers): zwanger en corona (30/4) 98,5k bereikte accounts

LinkedIn (31,6k volgers): zwanger en corona (30/4) 12.875 weergaves
 Instagram (40,3k volgers): zwanger en corona (30/4) 32,9k weergaves,
 de dagelijkse updates over corona ziektegevallen hebben gemiddeld
 16.000 weergaves.
 YouTube (2,07k abonnees): hooikoorts of COVID-19 (4/5) 1,3k
 weergaven
 Vimeo (40 volgers): hooikoorts of COVID-19 (4/5) 1.145 weergaven

Wetenschappelijke publicaties

Issue	Auteurs	Titel	Tijdschrift	Afdeling
(Nieuwe) ziekten en resistenties (zoönosen)	Alemayehu T.A., Weldetinsae A., Dinssa D.A., Derra F.A., Bedada T.L., Asefa Y.B., Mengesha S.D., Alemu Z.A., van den Berg H., de Roda Husman A.M., et.al.	Sanitary condition and its microbiological quality of improved water sources in the southern region of Ethiopia.	Environ Monit Assess 2020; 192(5):319. Open Access	Z&O
	Spruijt I., Erkens C., van den Hof S., Cobelens F.	Latent tuberculosis screening and treatment among asylum seekers: a mixed methods study.	Eur Respir J 2020; 55(4). pii:2000475	EPI
	Baas M., Beers E., van Dam A.P., van Bergen J.E.	Who cares for syphilis? A cross-sectional study on diagnosis and treatment of syphilis by GPs in Amsterdam, the Netherlands.	BJGP Open 2020; pii.bjgpopen20X101027. Open Access	LCI
	Rümke L.W., de Gier B., Vestjens S.M.T., van der Ende A., van Sorge N.M., Vlamincx B.J.M., Witteveen S., van Santen M., Schouls L.M., Kuitjper E.J.	Dominance of M1UK clade among Dutch M1 Streptococcus pyogenes.	Lancet Infect Dis 2020; 20(5):539-40	EPI ; IDS
	Phan M.V.T., Melo M.M., van Nood E., Aron G., Kreeft-Voermans J.J.C., Koopmans M.P.G., Reusken C., van Geurts van Kessel C.H., Coffen M.	Shedding of yellow fever virus from an imported case in the Netherlands after travel to Brazil.	Open Forum Infect Dis 2020; 7(2):ofaa020. Open Access	IDS
Vaccinaties	van der Vleuten C., Oldhoff M., Pajkrt D., Rinkel R., van Bergen J.	Gezondheidsraad had voor een polyvalent HPV-vaccin moeten kiezen.	Huisarts Wetenschap 2020; 63:19-23	LCI
Voeding / Voedsel	Vos M, Romeo-Velilla M., Stegeman I., Bell R., van der Vliet N., Lippevelde W.V.	Qualitative evaluation of the STOEMP network in Ghent: an intersectoral approach to make healthy	Int J Environ Res Public Health 2020; 17(9):pii.e3073. Open Access	DMG

		and sustainable food available to all.		
(Gevaarlijke/ giftige) stoffen	Slob W., Soeteman-Hernandez L.G., Bil W., Staal Y.C.M., Stephens W.E., Taihout R.	A method for comparing the impact on carcinogenicity of tobacco products: a case study on heated tobacco versus cigarettes.	Risk Anal 2020; advance online publication (ahead of print). Open Access	VSP ; GZB
Overig	Peijnenburg W.	Implementation of bioavailability in prospective and retrospective risk assessment of chemicals in soils and sediments.	.;In: Korzeniewska E, Hamisz M, eds. The handbook of environmental chemistry. Berlin: Springer, 2020	VSP
	Hulsege G., van Mechelen W., Proper K.I., Paagman H., Anema J.R.	Shift work, and burnout and distress among 7798 blue-collar workers.	Int Arch Occup Environ Health 2020; advance online publication (ahead of print).	VPZ
	Gamaud C., Fricker-Hidalgo H., Evengard B., Alvarez-Martinez M.J., Petersen E., Kortbeek L.M., Robert-Gagneux F., Villena I., Costache C., et.al.	Toxoplasma gondii-specific IgG avidity testing in pregnant women.	Clin Microbiol Infect 2020; pii.S1198-743X(20)30220-2	IDS
	Woutersen M., Muller A., Pronk M.E.J., Cnubben N.H.P., Hakkert B.C.	Regulating human safety: How dose selection in toxicity studies impacts human health hazard assessment and subsequent risk management options.	Regul Toxicol Pharmacol 2020; 104660 advance online publication (ahead of print).	VSP
	Heringa M.B., Cnubben N.H.P., Slob W., Pronk M.E.J., Muller A., Hakkert B.C.	Heringa M.B., Cnubben N.H.P., Slob W., Pronk M.E.J., Muller A., Hakkert B.C.	Regul Toxicol Pharmacol 2020; 114:104659	VSP ; VPZ
	Dekker P.M., Boeren S., Wijga A.H., Koppelman G.H., Vervoort J.J.M., Hettlinga K.A.	Maternal allergy and the presence of nonhuman proteinaceous molecules in human milk.	Nutrients 2020; 12(4):pii.e1169. Open Access	VPZ
	Paulin M.J., Remme R.P., de Nijs T., Rutgers M., Koopman K.R., de Knegt B., van der Hoek D.C.J., Breure A.M.	Application of the Natural Capital Model to assess changes in ecosystem services from changes in green infrastructure in Amsterdam.	Ecosystem Services 2020; 43:101114. Open Access	DMG

RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

Onderzoek gedragsmaatregelen en welbevinden

Nederland is al een tijd in de ban van het nieuwe coronavirus. Om beter te begrijpen hoe mensen denken over de afgekondigde maatregelen, wat hun drijfveren zijn om zich hier aan te houden en wat de impact op mensen is, houden het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst)-GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) Nederland (in samenwerking met de regionale GGD'en) een groot onderzoek. Het onderzoek gaat over het gedrag van mensen, wat ze vinden van de gedragsmaatregelen van de overheid en hoe het fysiek, mentaal en sociaal met ze gaat in dit coronatijdperk.

Resultaten 1e ronde

Onderzoek onder 90.000 mensen: de 1,5 meter maatschappij is een lastige opgave

Persoonlijke hygiënemaatregelen, zoals het niet meer geven van een hand, of het gebruik van papieren zakdoekjes zien de meeste Nederlanders niet als een probleem. Zoveel mogelijk thuis blijven, anderhalve meter afstand bewaren en niet op bezoek bij 70-plussers zijn de lastigste opgaven, zeker op de lange termijn. Dat blijkt uit een grootschalig onderzoek van de RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu)-gedragsunit en GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst)-en onder 90.000 mensen.

Lukt het mensen om de gedragsregels toe te passen?

Sinds half maart gelden in ons land diverse gedragsregels die erop gericht zijn het aantal contacten met anderen te reduceren (bijvoorbeeld 1,5 meter afstand houden). De regels moeten er verder toe bijdragen dat tijdens contacten met anderen het coronavirus niet wordt overgedragen (hygiënemaatregelen). Als mensen denken dat de gedragsregels helpen om besmettingen van zichzelf of anderen te voorkomen kan dit hun motivatie versterken. Echter, de huidige situatie vraagt ook veel van mensen: ze beperken onze vrijheid en mogelijkheden. Dit kan impact hebben op onze mentale, fysieke, en sociale gezondheid. En op de verwachting hoe lang mensen de maatregelen steunen. Deze inzichten helpen de overheid om burgers beter te kunnen ondersteunen en informeren om de gedragsregels op te blijven volgen.

Het onderzoek van RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst)-en laat zien dat het niet meer handen schudden de meest makkelijk na te leven regel is. Liefst 99,5 % zegt geen handen meer te schudden. Daarnaast geeft 92,4% aan 'niet meer dan 3 mensen op bezoek' te ontvangen. Ook het niet bezoeken van mensen met een kwetsbare gezondheid (85%), het in de elleboog niezen (75%) en het gebruik van papieren zakdoekjes (73%) lukt over het algemeen goed. Meer dan 10 keer per dag handen wassen blijkt veel lastiger te realiseren (42%).

Hoe houden mensen zich in de praktijk aan de gedragsregels? ☰

